

Supplerende vejledning

Scanning af materiale til gennemlysning (dias, negativer osv.)

Denne vejledning supplerer "Opskrift på brug af scanneren", som bl.a. beskriver hvordan du sætter scanneren op og hvor du finder den elektroniske manual.

Herunder beskrives arbejdsgangen for materiale til gennemlysning, d.v.s. dias, negativer m.v.

Endvidere findes en vejledning specifikt om glasnegativer.

For at komme i gang med scanneren skal du følge "Opskrift på brug af scanneren" indtil det punkt, hvor arbejdsgangen for scanning af papirfotos og lignende beskrives.

Råd om dit originalmateriale

Der er to hovedtyper af originalmateriale:

- Materiale på papir, f.eks. fotos eller dokumenter.
- Materiale til gennemlysning, f.eks. dias (i ramme eller som filmstrimler), negativer og gamle glasplade-negativer.

Især materiale til gennemlysning skal renses af for støv så godt som muligt (softwaren kan også fjerne støv, men udgangspunktet skal være så godt som muligt). Håndtér negativer forsigtigt og hold dem forsigtigt i kanterne. Brug evt. hvide bomuldshandsker (kan f.eks. købes på apoteket).

For dias i glasramme vil det give den bedste kvalitet at tage dem ud af rammen inden scanning. Men det er et ret stort arbejde, så det kan du nøjes med at gøre for særligt udvalgte billeder.

Du finder luftpuster, pensler og renseservietter på rullebordet med scannere. Samme sted findes holdere til negativer og dias - et komplet sæt for hver af de to scannere.

Du kan evt. gennemse dit materiale ved lysbordet som findes i hjørnet med digitaliseringsudstyr.

1. Før du scanner: Fjern dokumentmåten

Hvis dit originalmateriale er af en type, der skal gennemlyses (dias, negativer etc.) skal du først fjerne den såkaldte "dokumentmåtte" - en hvid plade, der er monteret i scannerens låg og som kan trækkes op når låget er åbnet (foto)..

Se Epson manualens afsnit "Placering af originaler på scanneren" for at få beskrevet i detaljer (med en tegning), hvordan du skal anbringe dine originaler. Her følger en kort forklaring.

Der findes holdere til mange typer materiale: Til dias i ramme i 5 cm x 5 cm format, til 35 mm filmstrimler, til mellemformat film (6 cm bred) og til 4 x 5 tommer negativer.

Holderen til dias i ramme

I diasholderen er der plads til 12 dias i ramme. Figuren viser hvilken rækkefølge de scannes i. Dias skal lægges i holderen således at de ses spejlvendt (hvis man kan se hvilken side på filmen der er blank skal den vende nedad). Toppen skal vende op.

Billedet til højre viser en justerings-skyder på dias-holderen (der er 4 skydere). Disse skydere påvirker højden af holderen over glaspladen og dermed skarpheden af scanningen. Skyderne bør alle stå så midterstriben af skyderen er ud for to pilemærker

(næstnederste stilling) - medmindre andet er angivet.

Når dias er anbragt i holderen skal den lægges i scanneren som vist - de hvide trekantede mærker på holderen skal pege mod tilsvarende mærker på scanneren. Nogle tapper på diasholderen går da i hak med tilsvarende huller i scanneren. Tryk ikke hårdt ned på holderen!

Der findes en type af dias, som er anbragt i rammer med størrelse 7 x 7 cm. Der findes ikke nogen holder til sådanne dias, men de godt scannes. Se længere nede.

Holdere til negativer/film der ikke er i ramme

Holderne til negativer har et eller flere låg, der skal åbnes for anbringe negativerne i holderen. **Når negativer lægges i holderen skal den matte side vende opad (og eventuel tekst på billederne skal ses spejlvendt).**

Når filmholderen lægges i scanneren skal nogle hvide trekantede mærker på filmholderen være synlige og pege mod tilsvarende mærker på scanneren (se foto). Samtidig går nogle tapper på filmholderen i hak med nogle huller i scanneren. Tryk ikke hårdt på rammen.

Den foregående beskrivelse gælder glasløse filmholdere (Digitaliseringsværkstedet har også nogle filmholdere med glas, men de bruges normalt ikke).

Specielle formater

Hvis du har en type materiale, der ikke passer i nogen filmholder kan du bruge en slags lineal, der ser således ud:

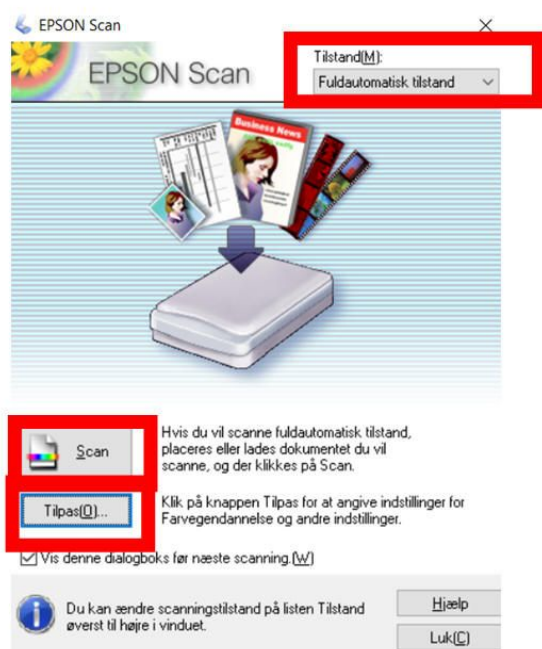
I Epson manualen omtales den som "**filmområdevejledningen**". Det er en dårlig dansk oversættelse af "Film Area Guide". Den kan f.eks. bruges sammen med glaspladenegativer (se særskilt vejledning). Den kan også bruges, hvis man vil scanne dias, der er anbragt i rammer med størrelse 7 x 7 cm. Man kan så lægge op til 6 dias på scannerens glasplade.

2. Start scanning

Tænd scanneren med en knap på forsiden nederst til venstre. En lampe lyser grønt, når den er tændt.

For at starte scanning skal du klikke på ikonet "Epson scan" på proceslinjen (ikonet findes også på skrivebordet) - eller du kan bruge en fysisk knap ("Startknappen") på scanneren.

Så vises nedenstående skærbillede. De rødt markerede knapper forklares herunder.

Øverst til højre kan du vælge mellem en af 3 tilstande: "Fuldautomatisk tilstand", "Home-tilstand" og "Professionel-tilstand". Senere kan du når som helst vende tilbage til dette skærbillede ved at skifte tilstand.

3a. Scanning i "Fuldautomatisk tilstand"

"Fuldautomatisk tilstand" kan bruges til 35 mm farvefilmstrimler og til 35 mm dias. Fuldautomatisk tilstand indebærer, at scanneren selv finder ud af hvilken type original du har, og behandler den passende.

Eksempelvis er scanneren smart nok til at håndtere opgaven automatisk, hvis du anbringer en flok dias i diasholderen og ønsker at få hvert dia scannet.

"Fuldautomatisk tilstand" virker fint til 35 mm farvefilmstrimler og til 35 mm dias. For andre typer materiale må du bruge "Home-tilstand" eller "Professionel-tilstand". Brug af Home-tilstand forklares længere fremme i vejledningen.

Tilpas-menuen

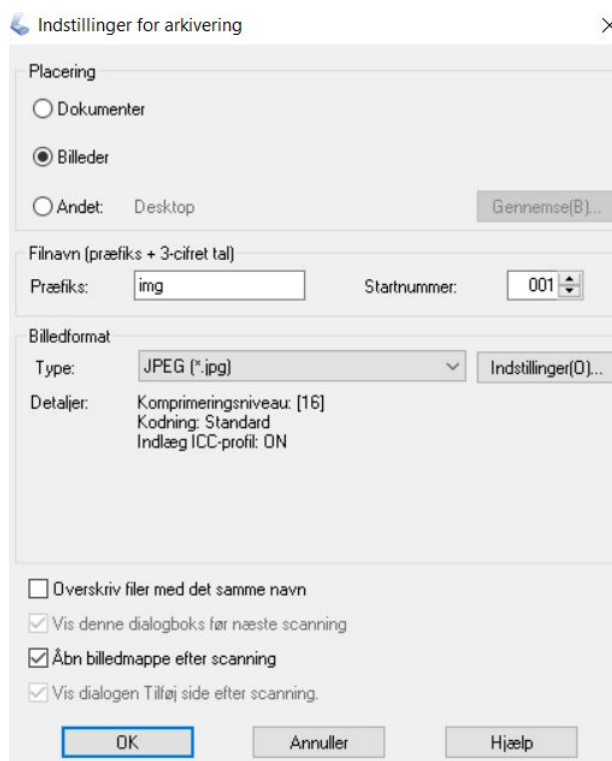
Brug knappen "Tilpas" til at tjekke og evt. ændre opløsningen. Du kan også afkrydse, om du vil have softwaren til digitalt at fjerne støv, og evt. om du vil have gendannet faldede farver.. Det tager lidt ekstra tid at få fjernet støv, men det anbefales generelt.

Som udgangspunkt er opløsningen i "Fuldautomatisk tilstand" sat til 300 dpi. For 35 mm dias får du da en billedopløsning på 1200 x 1800 punkter, og det er OK, hvis du bare vil

have lavet billeder som kan printes i format 10 x 15 cm Men hvis du vil have muligheden for at lave forstørrelser eller tage udsnit af billeder - så sæt opløsningen op til f.eks. 600 dpi.

En tabel (sidst i dokumentet her eller som separat dokument) viser en oversigt over tid og pladsforbrug for nogle eksempler.

Angiv hvor billedet skal gemmes!

I Tilpas-menuen kan du vælge hvor de scannede billeder skal gemmes. Brug knappen "Indstilling for arkivering" for at komme til ovenstående menu. Her skal du for "Placering" afkrydse "Andet", hvorefter du med knappen "Gennemse" kan udpege hvor du vil have billedet gemt. **Du skal gemme dine billeder på en USB-nøgle eller på en ekstern harddisk. Indholdet af PCen's harddisk bliver nemlig slettet når du forlader den!**

Lav scanningen således...

Luk Tilpas-menuen og tryk på knappen Scan (vist i skærmbilledet herover).

Efter nogen tid får du resultatet at se i Stifinder.

Hvis du vil have scannet mere kan du fortsætte med at skifte originalmaterialet og klikke på ikonet "Epson scan" på proceslinjen eller på den fysiske Startknap på scanneren.

3b. Scanning i "Home-tilstand"

Hvis du har andet materiale end 35 mm dias og farvefilm, må du vælge "Home-tilstand" - eller evt. Professionel-tilstand", der ikke beskrives nærmere her, men fungerer nogenlunde lige sådan.

Brug ikonet "Epson scan" på proceslinjen eller den fysiske Startknap på scanneren.

Vælg derefter "Home-tilstand" (øverste højre hjørne).

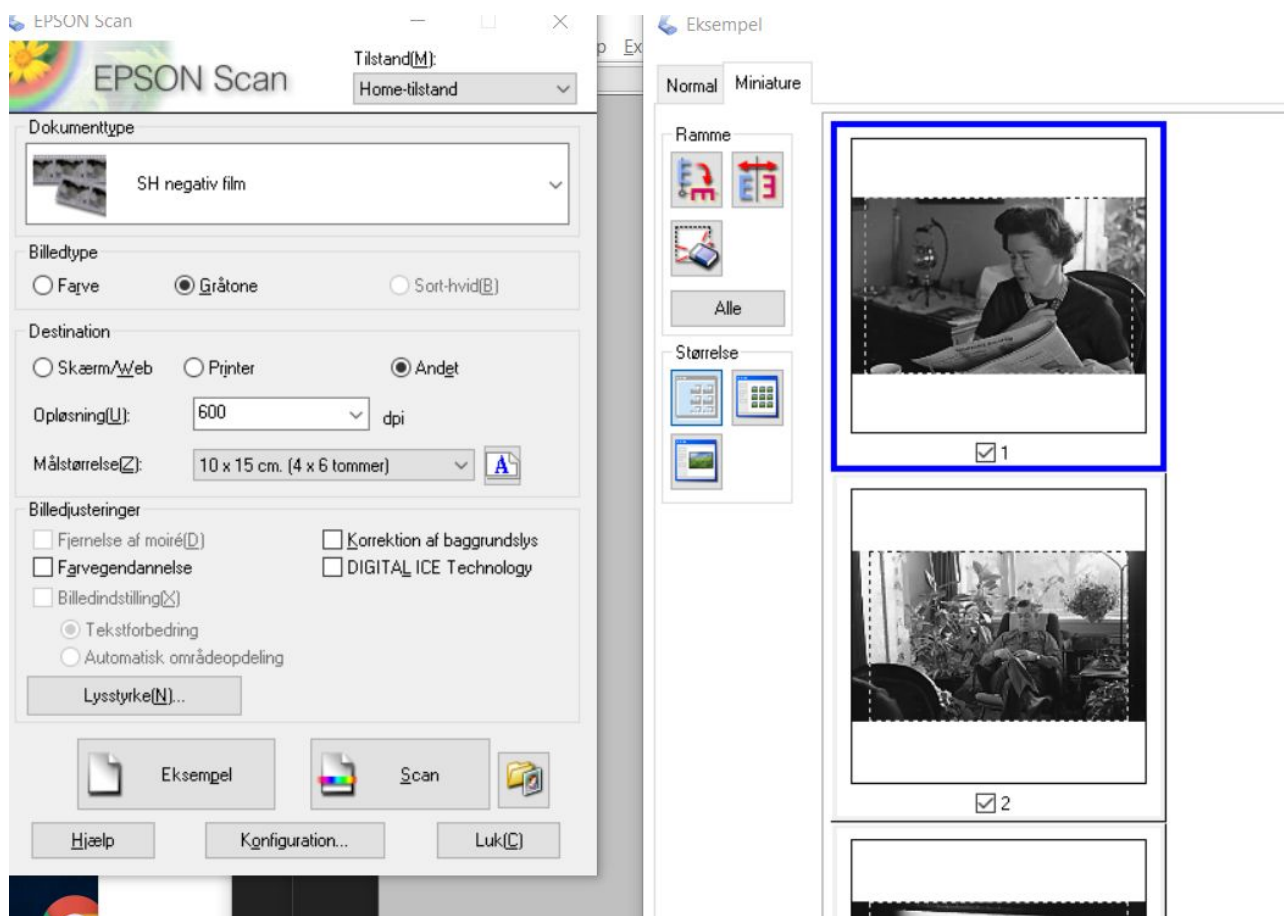
I felterne "Dokumenttype" og "Billedtype" skal du vælge den type original du scanner.

Brug knappen "Tilpas" til at tjekke og evt. ændre opløsningen samt at afkrydse, om du vil have gendannet faldede farver.

Som "Destination" skal du afkrydse "Andet" for at kunne indstille opløsningen - f.eks. til 600 dpi. Se bemærkningerne ovenover om valg af opløsning.

Tryk på "Eksempel" for at få lavet en indledende scanning.

Du får da vist et skærmbillede i stil med nedenstående. Her er tale om et eksempel, hvor der scannes sort/hvid 35 mm negativ.

Hvis du har filmstrimler med flere billeder kan du (som vist) se miniaturebilleder af hvert enkelt billede. Der er to mulighed for visning (to faner): "Normal" og "Miniature". Du har forskellige muligheder for justering, som beskrives i Epson manualen. Hvis du vil have scannet alle billederne til hver sin fil skal du i Miniaturevisning klikke på knappen "Alle".

Bemærk her i eksemplet, at der er afkrydsning ved "Andet" og at opløsningen er sat til 600 dpi, hvilket vil resultere i billeder af god kvalitet (billedstørrelse 2400 x 3600 punkter).

Feltet med "Målstørrelse" er udfyldt af softwaren. Det behøver man normalt ikke at pille ved (se eventuelt tabellen over scanningstider og billedstørrelse).

Dersom miniaturevisningen ikke passer - det kan f.eks. ske hvis du har negativer i formatet 6 x 6 cm - så skal du slette markeringsrammerne og selv definere hvordan negativerne skal skæres af. Det gøres ved at vælge fanen Normal og så indtegne en markeringsramme ("lysavis") som du ønsker den. Såfremt du selv definerer markeringsrammerne skal du være opmærksom på at "Målstørrelse" bliver ændret til

værdien "Original". For at få et billede med passende opløsning kan du vælge "Målstørrelse" til 10 x 15 cm eller at ændre opløsningen til mere end 300 dpi. Se tabellen for konsekvenserne af forskellige valg.

Hvis du har flere billeder skal du finde ikonet "Kopier den valgte lysavis" for at få en kopi af markeringsrammen. Denne kopi af rammen kan du lægge hen på det næste billede - og så fremdeles.

Inden du laver den endelige scanning skal du trykke på knappen "Alle" for at få scannet samtlige negativer.

Når du har foretaget dine valg skal du trykke på knappen "Scan" i menuvinduet.

Du får vist et vindue hvor du får chancen for at vælge hvor du vil gemme billedet og i hvilket format (jpg er udmærket til almindeligt brug). Vinduet er forklaret i afsnittet "Angiv hvor billedet skal gemmes" ovenover. **Bemærk at du skal gemme billeder på en USB-nøgle eller på en ekstern harddisk!**

Efter nogen tid får du resultatet at se i Stifinder.

Hvis du vil have scannet mere kan du fortsætte med at skifte originalmaterialet og klikke på ikonet "Epson scan" på proceslinjen eller på den fysiske Startknap på scanneren.

4. Afslutning

Husk at sikre dig, at du får dine scannede billeder med dig hjem på USB-nøgle eller på anden vis.

I den grundlæggende vejledning "Opskrift på brug af scanneren" findes tips om hjemtagning af billeder og om efterbehandling af billeder.

Sæt dokumentmåttten på plads i scannerens låg og sæt alt udstyr på plads som du forefandt det.

Hvis en anden person skal arbejde videre umiddelbart efter dig bør PCen genstartes for at sikre at han/hun overtager en PC med standardopsætning.

Når du pakker sammen, så husk at få dine originale billeder med!

Versionshistorik for dette dokument

2018-10-03: Første officielle version.

2018-11-19: Ændringer, fordi vi er gået over til at bruge glasløse filmholdere. Tilføjet tip om at komme tilbage til udgangspunkt ved at skifte tilstand. Tilføjet bemærkning om målstørrelse.

Tablet over størrelser og scanningstider

Tabellen viser nogle eksempler på opløsning, billedstørrelse og scanningstider.

"**Metode**" viser om der er valgt "Fuldautomatisk tilstand", "Home tilstand" eller "Professionel tilstand".

"**Målstørrelse**" er en indstilling man normalt lader programmet finde ud af selv.

"**Angivet opløsning i dpi**" viser den opløsning, man angiver i rubrikken "Opløsning" i scannerens software.

Strengt taget er der ikke tale om den reelle opløsning som scanningen bliver foretaget med. Faktisk laver programmet bag om ryggen på brugeren nogle justeringer, når man har at gøre med små billeder (35 mm dias og 35 mm film). Det behøver man normalt ikke at bekymre sig om; man skal bare sørge for at man ender med at få en tilstrækkelig stor billedstørrelse (se kolonnen "Billedstørrelse (punkter)").

"**Reel opløsning (dpi)**". Den faktiske opløsning som scanningen er lavet med. Særligt interesserede kan se lidt yderligere forklaring efter tabellen.

"**Tid pr. billede (sek)**" angiver den tid det tager at scanne et billede. *Dertil kommer lidt ekstra tid for en indledende eksempelsscanning* - f.eks. tager det ca. 1 minut at lave en indledende scanning af en diasholder med 12 dias, hvorefter hvert enkelt dias skal skannes.

"**Billedstørrelse (punkter)**" er nøgletal til at beskrive kvaliteten af scanningen. En billedstørrelse på 1200 x 1800 punkter er OK, hvis du bare vil have lavet billeder som kan printes i format 10 x 15 cm. Men det er for lidt hvis du vil kunne tage udsnit af billeder eller lave forstørrelser. I så fald skal du benytte højere opløsning. Eksempelvis er billedstørrelse 2400 x 3600 OK til print i A4-format.

"**Størrelse for jpg-fil**". Man kan vælge at gemme resultatet af scanningen i jpg-format eller i TIF-format. TIF-formatet bevarer den fulde kvalitet af scanningen, mens der sker et lille tab af detaljerigdommen, når man gemmer i jpg-format. Til gengæld spares der plads ved at bruge jpg-format. I TIF-format fylder den samme fil omkring 10 gange så meget som i jpg.

Type materiale	Format (mm)	Metode	"Målstørrelse"	Angivet opløsning i dpi	Reel opløsning (dpi)	Tid pr. billede (sek)	Billedstørrelse (punkter)		Størrelse for jpg-fil (Mb)
							Bredde	Højde	
Papirfoto	80 x 100	Fuldauto	Automatisk	300	300	15	945	1180	0,15
Papirfoto	80 x 100	Fuldauto	Automatisk	600	600	25	1890	2360	0,5
Papirfoto	80 x 100	Fuldauto	Automatisk	1200	1200	70	3780	4720	2
Farvedias	24 x 36	Fuldauto	Automatisk	300	1200	30	1800	1200	0,3
Farvedias	24 x 36	Fuldauto	Automatisk	600	2400	60	3600	2400	0,9
Farvedias	24 x 36	Fuldauto	Automatisk	1200	4800	150	7200	4800	4
Sort/hvid negativstrimmel	24 x 36	Home	Automatisk	300	1200	40	1800	1200	0,5
Sort/hvid negativstrimmel	24 x 36	Home	Automatisk	600	2400	80	3600	2400	1,2
S/h negativstr.	60 x 60	Home	Original	1200	1200	40	2600	2600	1
S/h negativstr.	60 x 60	Home	Original	2400	2400	80	5200	5200	4
Glasplade-negativ	90 x 120	Professional	Original	1200	1200	180	5500	4000	4

Bonusinformation til særligt interesserede:

I "Fuldautomatisk tilstand" og i "Home tilstand" sætter programmet selv værdien af af den såkaldte "Målstørrelse", og den sættes typisk til 10 x 15 cm. Programmet er skruet sådan sammen, at hvis brugeren angiver en opløsning på 300 dpi, så vil programmet sørge for at der faktisk scannes med sådan en opløsning, at *et færdigt billede på 10 x 15 cm* har en opløsning på 300 dpi (prikker pr. tomme). Hvis der scannes et lille diapositiv på 24 x 36 mm vil det altså blive scannet med en langt højere opløsning end 300 dpi - faktisk 1200 dpi. Derfor står der i tabellen 300 dpi for "Angivet opløsning" og 1200 dpi for "Reel opløsning".

Hvis brugeren selv griber ind og i "Home tilstand" eller "Professionel tilstand" ændrer "Målstørrelse" til "Original" bliver der overensstemmelse mellem den opløsning brugeren angiver og den opløsning der faktisk benyttes. Men normalt er der ingen grund til at pille ved "Målstørrelse".